

NIEUWE VINDPLAATSEN VAN *MISUMENOPS TRICUSPIDATUS* (FABRICIUS, 1775) (STRUIKKAMELEONSPIN) IN ZUID-NEDERLAND

Piet Tutelaers

Lambertushof 52, 5667 SG Geldrop (P.T.H.Tutelaers@tue.nl)

ABSTRACT

New finds of the rare species *Misumenops tricuspidatus* are given from the southern region of the Netherlands.

Specimens were found in flower-heads of a variety of herbs.

Keywords: distribution records, flower-heads, *Misumenops tricuspidatus*, Netherlands

De laatste zondag van augustus (29.viii.2004) bezochten mijn vrouw en ik het Wijffelterbroek (gemeente Stramproy) een natuurgebied van Natuurmonumenten, dat grenst aan het Belgische natuurterrein Smeethof (gemeente Bocholt). Beide gebieden liggen in het grensoverschrijdende natuurpark Kempen-Broek. In het Smeethof heeft men gebieden onder water laten lopen en afgerasterd zodat vee ingeschaard kan worden voor verschraling. Precies op de grens van Smeethof en Wijffelterbroek ontdekte Liesbeth een groen krabspinnetje in de bloemen van Leverkruid (*Eupatorium cannabinum* L.). We hebben toen alle bloemschermen van deze plant die we op onze wandeling tegenkwamen geïnspecteerd en tot onze verrassing bevatte bijna elk schermpje één of meerdere individuen van *Misumenops tricuspidatus*. In totaal hebben we wel vijftig exemplaren gezien. We troffen ook enkele exemplaren aan in de bloemen van Duizendblad (*Achillea millefolium* L.). In totaal hebben we er die dag wel vijftig gezien.

Een week later (4.ix.2004) zijn we teruggegaan om een foto te maken van deze intrigerende spin. En nu bleek dat niet alleen Leverkruid maar ook andere bloemen het jachtterrein vormen van *M. tricuspidatus*, zoals Engelwortel (*Angelica sylvestris* L.) (fig. 1). Af en toe zie je de spin op de bloem zitten maar vaak verschuilt ze zich onder of tussen een bloem. Als je een dergelijke bloemscherm met je beide handen vastpakt zodanig dat je handpalmen een schotel vormen onder de bloem dan kun je de duimen gebruiken om de bloem te beroeren. De spin verraad zich als ze zich dan met een draad in veiligheid wil brengen.

In de Catalogus van de Nederlandse Spinnen (Van Helsdingen, 1999) zijn slechts drie vindplaatsen beschreven: Maastricht (Becker, 1879), Venlo (Van Hasselt, 1898) en Brunssum (Chrysantus, 1951). In de rode lijst van België (Maelfait, 1998) wordt de soort als zeldzaam beschouwd omdat deze hier aan de noordrand van zijn verspreidingsgebied ligt. Door het opwarmen van de aarde kan deze grens wel eens gaan opschuiven en om dat te controleren hebben we op een zondag (4.ix.2004) drie natuurgebieden in Noord-Brabant bezocht waar we deze soort verwachten kunnen: de Moerkuilen in Sint-Oedenrode, de Geelders in Liempde en de Moerputten bij 's-Hertogenbosch. Deze gebieden leken geschikte kandidaten vanwege hun vochtigheid en omdat ze mogelijk iets kunnen zeggen over de noordgrens van het verspreidingsareaal. In de Moerkuilen hadden we al na enkele bloemen geïnspecteerd te hebben succes op Guldenroede (*Solidago virgaurea* L.) (♂). Maar in de Geelders en ook in de Moerputten bleef het gehoopte succes uit. De Geelders kennen we als een zeer vochtig gebied waar het wemelt van de muggen, maar de sloten stonden er dit jaar droog en het Leverkruid was er al uitgebloeid. Ook de Moerputten leek erg droog in verhouding tot eerdere jaren.

Onze eerste kennismaking met *Misumenops tricuspidatus* betrof enkele incidentele vangsten: Weert (Weerterbos: 1 subadult ♀, 4.vi.1972), Waalre (Elshouters: 2 ♀, 10.vi.1972) op de bloem van Gele lis en Waalre (Elshouters: ♂, 27.iv.1974). De soort hebben we pas echt goed leren kennen op onze vakantie in 1999 in het Parc régional de la Brenne, een Frans natuurpark gelegen tussen Poitiers en Châteauroux. De Brenne is een gebied waar monniken in de 11de eeuw begonnen zijn met het aanleggen van visvijvers om deze arme streek uit haar economisch isolement te halen. Men schat er het aantal vijvers momenteel op 1200 met een totale oppervlakte van 9.000-10.000 hectare. Naast visserij en jacht neemt ecotoerisme er een steeds belangrijker plaats in. Tijdens onze eerste kennismaking met de Brenne hadden we een gîte Panda gehuurd, een vakantiehuisje tussen de visvijvers. Bij het kloppen van struiken ving we volop *Misumenops tricuspidatus*. Helaas hebben we er nooit goed naar bloemen gekeken

Dankzij de ervaring opgedaan in de Brenne lukte het ons om met behulp van kloppen en slepen meer vindplaatsen van de Struikkameleonspin te lokaliseren in onze regio. We troffen de soort aan in vennen (Someren, Beuven: ♂, 9.vi.2000), natte heideterreintjes (Weert, Weerterbos: ♂, 13.v.2001 en Hapert, Goorloop: 8.viii.2004, diverse onvolwassen exemplaren door slepen), schraallandjes (Eindhoven, Urkhovense Zegge: 3 ♀, 19.v.2001) en de beekdalen van Dommel (Waalre, Elshouters: 1 ♂ 3 ♀, 20.v.2001) en Tongelreep (Valkenswaard, Eindhovense Golf: ♀, 15.vii.2001). Uit deze opsomming blijkt dat de soort niet erg kieskeurig is in zijn habitatkeuze

Figuur 1. *Misumenops tricuspidatus* met prooi op de bloem van Engelwortel.

als er maar sprake is van een bepaalde vochtigheid. De nieuwe vindplaatsen zijn toegevoegd aan de Benelux verspreidingskaartjes op Internet (Tutelaers, 2004) onder de wetenschappelijke naam *Misumenops tricuspidatus*.

LITERATUUR

Helsdingen, P.J. van 1999. Catalogus van de Nederlandse Spinnen. - Nederlandse Faunistische Mededelingen 10:1-191. Leiden

Maelfait J.-P. , L. Baert, M. Janssen & M. Alderweireldt , 1998. A Red list for the spiders of Flanders. - Bulletin van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen 68:131-142.

Tutelaers, P. 2004. Benelux spider distribution maps. - <http://www.knnv.nl/eindhoven/iwg/Araneae/SpiBenelux>

SPIN VAN HET JAAR 2005

Tot nu toe hebben wij niet officieel meegedaan aan “De spin van het jaar”. Het is een initiatief van het Arachnologische Gesellschaft in Duitsland. Ieder jaar wordt een spinnensoort uitgekozen, de pers krijgt informatie en zo wordt de aandacht gevestigd op onze diergroep. Nederland was er nooit eerder bij betrokken, maar dit jaar werd mij gevraagd mee te doen aan het kiezen van een soort uit vijf al geselecteerde kandidaatsoorten. In de groep van bevoorrechte personen zitten nu niet alleen Duitse collega's, maar ook een groot aantal Belgische arachnologen, Christa Deeleman en ik zelf.

In 2000 is men hiermee begonnen. Het valt allemaal na te lezen in de Arachnologische Mitteilungen van de opeenvolgende jaren. De volgende soorten zijn al aan de beurt geweest: *Argyroneta aquatica* (Clerck, 1757) (in 2000), *Argiope bruennichi* (Scopoli, 1772) (2001), *Pisaura mirabilis* (Clerck, 1757) (2002), *Pholcus phalangioides* (Fuesslin, 1775) (2003) en *Micrommata virescens* (Clerck, 1757) (2004). En in 2005? Helaas moet dat nog even geheim blijven, omdat men in Duitsland de regie heeft en men daar de pers op een geschikt moment wil inlichten. Het wordt natuurlijk weer een gemakkelijk herkenbare en algemeen aanspreekbare soort, want voor een klein zwart niemendalletje krijg je zelden iemand enthousiast. We zullen daarna wel zien wat er van ons wordt verwacht.

PJvH